

Etusivu>Sinun oikeutesi>Alaikäisen oikeudet tuomioistuinkäsittelyssä

Alaikäisen oikeudet tuomioistuinkäsittelyssä

1. Alaikäisen oikeustoimikelpoisuus

Ranskan lainsäädännön mukaan alle 18-vuotias alaikäinen ei ole oikeustoimikelpoinen. Käyttäkseen oikeuksiaan hän tarvitsee laillisia edustajia, jollaisina useimmiten toimivat hänen vanhempansa. Alaikäiset on otettava mukaan kaikkiin heitä koskeviin ja heihin vaikuttaviin päätöksiin heidän ikänsä ja kypsytyksensä mukaisesti.

2. Mahdollisuus mukautettuihin menettelyihin

Alaikäisiä koskevista asioista vastaa erikoistunut henkilöstö, eritoten nuorisotuomioistuimen tuomarit. Nuorisasioita käsittelevä Ranskan oikeusministeriön osasto (*Direction de la Protection judiciaire de la jeunesse*) ja valtuutetut yhdistykset (*associations habilitées*) voivat toimia väliintulijoina alaikäisiä koskevilla menettelyillä.

Laissa on otettu huomioon, että alaikäisen ja hänen vanhempiansa välille voi syntyä ristiriita. Tällaisessa tapauksessa alaikäisen tilapäiseksi edustajaksi (*administrateur ad hoc*) voidaan nimetä muu ulkopuolinen henkilö.

Rikosoasioissa alaikäisellä on oikeus käyttää asianajajaa ilman vanhempiansa erillistä lupaa. Alaikäisellä on oikeus saada maksutonta oikeusapua.

Asianajajan katsotaan olevan alaikäisen ensisijainen tiedonlähde, ja hänen tehtävänä on tukea ja suojella alaikäistä. Hän voi pyytää, että käsittely käydään suljettuina ovin ja että alaikäistä kuullaan siten, että hän ei näe epäiltyä, tai että ylimääräiset lääkärintarkastukset korvataan asiakirja-aineiston uudelleentarkastelulla tai että tiettyjä tutkintatoimia (kuten ristikuulustelua) ei suoriteta.

– **Jos alaikäinen on epäilty** ja hänen oikeuksiaan ei kunnioiteta, menettely ja vangitseminen voidaan peruuttaa. Yli 10-vuotias alaikäinen voidaan siirtää ammattilaisten valvontaan alaikäisille tarkoitettuihin tiloihin.

– **Jos alaikäinen on todistajana** asiassa, tuomarien ja poliisin on otettava huomioon hänen haavoittuva asemansa. Alle 16-vuotiaiden alaikäisten ei tarvitse vannon valaa.

– **Alaikäinen uhri saa erityistä suojelua.** Lisäksi hän voi vaatia vahingonkorvausta kärsimästään vahingosta nostamalla siviilikanteen menettelyn aikana. Jos tuomittu rikoksentehtäjä ei ole maksukykyinen, uhri voi tilanteen mukaan saada korvausta **rikosten uhrien takuurahastosta** (*Fonds de garantie des victimes*), rikosvahinkolautakunnasta (*Commission d'indemnisation des victimes d'infractions, CIVI*) tai rikosten uhrien vahingonkorvausten perinnässä avustavasta palvelusta (*Service d'aide au recouvrement des victimes d'infractions, SARVI*).

Siviiliasioissa alaikäistä edustaa yleensä hänen laillinen edustajansa. Alaikäiselle nimetään tilapäinen edustaja, jos hänen ja hänen vanhempiansa välillä on eturistiriitoja. Vanhemmilla on 15 päivää aikaa valittaa nimeämispäätöksestä.

Lain mukaan alaikäinen voi toimia itsenäisesti muun muassa etenkin silloin, jos hän on vaarassa jäädä ilman kouluavustusta tai jos on kyse virallisen asiakirjan laatimisesta vanhemmuuden vahvistamiseksi, täysivaltaiseksi julistamisesta tai ilman huoltajaa olevan ulkomaalaisen alaikäisen kansalaisuuden vahvistamisesta.

3. Säädökset ja toimenpiteet, joilla pyritään vähentämään viiveitä alaikäisiä koskevilla asioissa

Rikosoasioissa yleinen syyttäjä voi määrätä, että asia viedään välittömästi nuorisotuomioistuimeen, jotta kuuleminen voidaan järjestää määräajassa, joka on vähintään kymmenen päivää ja enintään kaksi kuukautta. Menettely on mahdollinen vain, jos tosiseikkojen tutkiminen ei ole enää tarpeen ja kyse on tietyistä rikoksista alaikäisen iän ja niistä määrättävän rangaistuksen mukaan. Tämän varhaista kuulemistä koskevan menettelyn (*comparution à délai rapproché*) perusteella yleinen syyttäjä voi määrätä kuulemisen järjestämisestä nuorisotuomioistuimessa määräajassa, joka on vähintään yksi ja enintään kolmen kuukautta.

Siviiliasioissa ei ole annettu erityisiä säännöksiä, joiden nojalla voitaisiin nopeuttaa alaikäisiä koskevia ensimmäisen oikeusasteen menettelyjä. Laissa kuitenkin säädetään, että jos nuorisotuomioistuimen antamaan päätökseen on haettu muutosta, asia on käsiteltävä ensi tilassa.

4. Lapsia koskevat erityiset tukimekanismit ja -menettelyt sekä lapsen etu

Lapsen etu on keskeinen näkökohta lapsia koskevilla oikeudenkäyntimenettelyissä. Laissa toistuu usein vaatimus, että tuomarin päätösten keskeisenä perusteena on oltava alaikäisen lapsen etu. Tuomarin on otettava huomioon lapsen perhetilanne ja sosiaalinen ja taloudellinen tilanne sekä hänen mielipiteensä. Ranskassa ei kuitenkaan ole käytössä protokollaa tai sääntelyasiakirjaa, joissa määriteltäisiin lapsen etu.

Rikosoasioissa alueelliset viranomaiset ilmoittavat oikeusviranomaiselle, jos alaikäinen on joutunut tai tämän epäillä joutuneen kaltoinkohdeksi. Jos alaikäinen on joutunut seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi, yleisen syyttäjän on välittömästi ilmoitettava siitä nuorisotuomioistuimen tuomarille ja pyydyttävä alaikäisen sijoitusta.

Vaitiolovelvollisuutta ei sovelleta, kun kyse on alaikäisten kaltoinkohtelusta tai riistosta. Alaikäisiin kohdistuviin rikoksiin sovelletaan usein pidempää vanhentumisaikaa, jotka alkavat kulua vasta kun uhri tulee täysi-ikäiseksi. Alaikäisen vastaajan kuuleminen on järjestettävä suljettuina ovin. Kuulemisen sisällön julkaiseminen on kiellettyä.

Siviiliasoiden osalta nuorisotuomioistuin on toimivaltainen huostaanottoasioissa, jos alaikäinen on vaarassa. Siviililaissa (*Code civil*) annetaan perhetuomioistuimelle laaja toimivalta valvoa erityisesti sitä, että alaikäisten lasten etuja suojataan.

5. Alaikäisiä koskevien päätösten täytäntöönpano

Rikosoasioissa alaikäisen vanhemmat ja asianajaja osallistuvat suoraan toimenpiteiden täytäntöönpanoon. Nuorisotuomioistuimen tuomari tai tutkintatuomari voi määrätä tiettyjä toimenpiteitä tutkintavaiheessa. Näitä ovat 10–18-vuotiaiden osalta lapsen sijoittaminen, ehdonalainen vapaus, vahingon korvaaminen ja päivätoiminta ja 13–18-vuotiaiden osalta tutkintavankeus, tuomioistuimen suorittama valvonta ja sähköisesti valvottu kotiaresti.

Tuomioistuin voi päätöksellään määrätä 10–18-vuotiaan alaikäisen luovuttamisesta perheeseen, vahingon korvaamisesta, ehdonalaisesta tuomiosta, päivätoiminnasta, sijoitustoimenpiteistä tai oikeudellisesta suojelusta. Se voi lisäksi antaa 13–18-vuotiaille alaikäisille nuhteita tai varoituksen tai määrätä sovittelumenettelystä, päivätoiminnasta (joka voi 16–18-vuotiaiden kohdalla tarkoittaa yhdyskuntapalvelua), ehdonalaisesta vapaudesta tai oikeudellisesta suojelusta. Rangaistus voidaan määrätä **10–18-vuotiaalle alaikäiselle**. Rangaistus voi olla esimerkiksi kielto mennä tiettyihin paikkoihin tai tavata tiettyjä henkilöitä tai alaikäisen sijoittaminen. Viimeisenä keinona voidaan **yli 13-vuotiaalle** määrätä vankeusrangaistus (vankilan nuorisosoastolla tai kasvatuslaitoksessa, jossa on läsnä ammattikasvattaja).

Siviiliasioissa tehtävät vanhempainvastuuta, elatusapua tai vaarassa olevan alaikäisen suojelua koskevat päätökset ovat välittömästi täytäntöönpanokelpoisia. Useimmissa tapauksissa, alaikäisen kypsytyksestä riippuen, vanhempien on vaadittava tuomion täytäntöönpanoa. Jos alaikäisen ja hänen vanhempiansa välillä on ristiriita ja jos tuomioistuin ei ole vielä antanut asiassa päätöstä (esimerkiksi nimennyt huoltajaa), tilapäinen edustaja vastaa toimenpiteiden täytäntöönpanosta alaikäisen edun mukaisesti.

6. Adoptio

Adoptiossa on monta vaihetta: adoptioluvan saaminen, yhteyden muodostuminen lapsen ja adoptiovanhemman välillä ja oikeudellinen menettely, jolla vanhemmuussuhde perustetaan. Ranskassa on kahdenlaisia adoptioita: heikko adoptio (oikeudellinen suhde alkuperäisiin vanhempiin säilyy) ja vahva adoptio (vain alle 15-vuotiaiden alaikäisten osalta; alkuperäinen vanhemmuussuhde korvataan adoptiovanhemmuudella).

Kummassakin tapauksessa toimivalta on alioikeudella ja adoptiopäätös voidaan antaa vain, jos se on alaikäisen edun mukaista. Yli 13-vuotiaalta alaikäiseltä tarvitaan hänen suostumuksensa adoptioon.

[Lapsiystävällinen oikeudenkäyttö Ranskassa](#) (749 Kb)

Päivitetty viimeksi: 30/07/2020

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.